
Daniela Hoyer

Charles de Gaulle und die Massenmedien. Wie ein Politiker Presse und Rundfunk instrumentalisierte

Gardez! Verlag 1998, ISBN 3-928624-81-4

De Gaulle en de massamedia is een belangrijk onderwerp want 'le général' is eigenlijk niet te denken zonder de massamedia. Als jong officier ontdekte hij al voor de oorlog – onder meer in zijn beroemde analyse van oorlog en leiderschap *Le fil de l'épée* – dat hij met de pen in de hand meer kon bewerkstelligen dan met de sabel. Maar zijn ervaringen in Londen als leider van het vrije Frankrijk gaven de doorslag. Zijn positie als oorlogs- en verzetsheld berust in wezen grotendeels op de rustige maar gespierde taal van de radio-uitzendingen

waarmee hij gedurende de oorlog een steeds grotere invloed verwierf. Toen hij kort na de oorlog terugtrad, wilde hij geen gewone oppositiepoliticus worden en probeerde hij een 'beweging' te leiden – uitdrukkelijk geen partij. Hij bereikte toen zijn achterban door het land te bereizen en overal redevoeringen te houden. De dagbladen konden er niet om heen daar aandacht aan te besteden, zelfs in een tijd waarin de door de regeringspartijen gedomineerde radio hem negeerde.

Toen De Gaulle in de Algerije-crisis president werd (1958) waren de rollen omgedraaid. Nu kon hij de lakens uitdelen, ook en juist bij de radio en later de televisie. Wie in Nederland met afgrijzen terugkijkt naar de jaren vijftig als de tijd van brave media en gekoloniseerde burgers, moet zich maar eens in het Frankrijk van die jaren verdiepen. De Gaulle verkondigde doodleuk dat de dagbladpers al tegen hem was en dat hij zich niet kon permitteren dat de radio en de televisie zich ook zo onverantwoordelijk zouden gaan gedragen. De teugels strak gehouden, was dus het devies, zelfs bij niet-staatszenders, want daar had de staat dan wel weer grote aandelenpakketten. Alleen in verkiezingstijd kreeg de oppositie televisieaandacht van betekenis, maar daarbuiten was alleen De Gaulle in beeld.

De Gaulle lijkt met zijn houding tegenover de media tussen die van totalitaire regimes en die van mediapolitici in te staan. De greep op de media doet soms aan de eerste categorie denken, maar zijn meesterschap over het medium radio en later televisie doet weer meer aan de latere denken, zeker ook door zijn rustige, vertrouwenwekkende stijl. Zelf doet hij in zijn memoires niet geheimzinnig over de zorgvuldige manier waarop hij de media bespeelde. Hij toont zich zeer bewust van het belang om zijn publieke 'personnage' zoals hij het noemt, in stand te houden. In zekere zin was hij ook helemaal dat personnage waarover hij niet anders dan in de derde persoon schrijft en dat ook door zijn vrouw vaak als 'le général' wordt omschreven (en dat in de jaren waarin Kennedy op een zo geheel andere wijze aan een publiek imago werkte – De Gaulle trad pas af nadat Kennedy al lang dood was).

Daniela Hoyer gaat de enigmatische De Gaulle te lijf met als uitgangspunt 'das funktionale Beziehungsgeflecht zwischen dem System der politischen Herrschaft und der Publizistik als Subsystem der politischen Willensbildung' (22). In wat volgt weet ze echter met deze grote woorden niet verder te komen dan een wat schoolse uiteenzetting over de manier waarop De Gaulle de media gebruikte. Ze heeft enkele interessante citaten van oud-medewerkers en heeft het voordeel boven de meeste auteurs die over De Gaulle geschreven hebben, dat ze geen gaullist is. Ze toont in het slot van haar bescheiden boek bovendien aan dat ook De Gaulle niet helemaal aan de wetten van de media wist te ontkomen. Hij stelde zich het liefst ongrijpbaar en afstandelijk op, maar moest zich toch meer laten zien dan hem lief was om zijn populariteit niet te verliezen. Qua opzet, omvang en diepgang komt het boek van Hoyer echter niet boven het niveau van een (goede) doctoraalscriptie uit. Ze heeft de verdienste het onderwerp niet aan de vereerders over te laten en te tonen dat De Gaulle een mooi onderwerp voor de mediageschiedenis is, maar op wezenlijke punten komt ze niet verder dan Guichard's, *De Gaulle et les mass media* uit 1985. Bovendien verbaast het dat de naam van Lacouture – de biograaf van De Gaulle – niet in de literatuurlijst voorkomt en dat ze veel steunt op Duitstalige literatuur. De bekende verbatimverslagen van gesprekken met De Gaulle door Alain Peyrefitte – nota bene geruime tijd zijn minister voor de media – komen ook niet in het boek voor, wellicht doordat op moment van verschijning van het eerste deel in 1994 het onderzoek van Hoyer al was afgesloten.

Henk te Velde